

**OSLO
TINGRETT**

Saksbehandler: Åse Høimyr
Direkte tlf.: 22 03 53 16
Dato: 15.08.2022
Saksnr.: 22/1458 - 2
Arkivkode:
Deres ref.:

Justis- og Beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Høringsuttalelse: Dokumentoffentlighet i straffesaker

Høringsuttalelse fra Oslo tingrett om dokumentoffentlighet i straffesaker oversendes vedlagt.

Med hilsen

Åse Høimyr
administrasjonskoordinator

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:
Dokumentoffentlighet i straffesaker

Høringsuttalelse: Dokumentoffentlighet i straffesaker

Innhold

Innledning.....	3
Generelle bemerkninger	3
Bemerkninger til den enkelte bestemmelsen	4
<i>Straffeloven § 29</i>	4
Straffeloven § 29a	4
Første ledd – allmennhetens innsynsrett.....	4
Bokstav a - tiltalebeslutninger	4
Bokstav b - kjennelser	5
Bokstav c - hjelpedokumenter.....	5
Andre ledd – pressens innsynsrett	5
Bokstav a - tiltalebeslutninger.....	5
Bokstav b - kjennelser	5
Bokstav c – beslutninger om bruk av tvangsmidler.....	6
Bokstav d - oppnevninger.....	6
Bokstav e – berammingsbrev	6
Bokstav f - bevisoppgaver.....	6
Bokstav g - dokumentbevis	6
Tredje ledd	7
Straffeloven § 29b	7
Første ledd - Bokstav a	7
Bokstav b - kjennelser	7
Bokstav c – dommer.....	7
Bokstav d - rettsboken.....	7
Andre ledd.....	7
Tredje ledd	8
Fjerde ledd.....	8
Straffeloven § 29 c.....	8
Første ledd.....	8
Andre ledd.....	8
Tredje ledd	8
Fjerde ledd.....	8

Straffeloven § 29 d	9
Straffeloven § 29 e	9
Straffeloven § 29 f	9
Første ledd.....	9
Andre ledd, første punktum:	9
Tredje ledd	10
Straffeloven § 29 g	10
Første ledd.....	10
Andre ledd	10
Tredje ledd	10
Straffeloven § 29 h	10
Tredje ledd	10
Fjerde ledd og sjette ledd.....	10
Straffeloven § 29 i	11
Første ledd.....	11
Andre til fjerde ledd	11
Domstoloven § 129 tredje ledd	11
Domstoloven § 131	11
Domstoloven § 198	12
Offentlighetsforskriften § 1 og 2	12
Offentlighetsforskriften § 3	12
Offentlighetsforskriften § 4	12
Offentlighetsforskriften § 5	12
Offentlighetsforskriften § 6	12
Offentlighetsforskriften § 7	13
Offentlighetsforskriften § 8	13
Offentlighetsforskriften § 9	13
Offentlighetsforskriften § 10	13
Offentlighetsforskriften § 11	13
Offentlighetsforskriften § 12	13
Offentlighetsforskriften § 13	13
Offentlighetsforskriften §14	13
Offentlighetsforskriften § 15	14
Øvrige bestemmelser	14

Innledning

Oslo tingrett viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 22. mars 2022, som setter frist til 22. august 2022 med å gi uttalelse til professor Ragna Aarlis utredning *Dokumentoffentlighet i straffesaker*.

I domstolene fattes det hele tiden beslutninger som har stor betydning for enkeltmennesker. Det er viktig både for den enkelte som blir berørt av denne makten, og for samfunnet som helhet, at maktutøvelsen foregår på en ordentlig måte. Åpenhet er nødvendig, både for å sikre god kvalitet i arbeidet og for å skape tillit til prosessen og beslutningene. Så er det andre hensyn som skal veies opp mot åpenheten, som personvern hensyn og hensynet til politiets etterforskning i straffesakene. Derfor er det viktig å finne gode ordninger som ikke gjør skade, og som samtidig ivaretar behovet for innsyn og kontroll. Et eksempel på dette er at pressen får innsyn i dokumenter de ikke alltid kan gjengi offentlig, og kan delta i rettsmøter der det kan være referatforbud.

For Oslo tingrett har det vært viktig å lage generelle anbefalinger der åpenhet og innsyn er hovedregelen, og ikke det motsatte. Det skal være tungtveiende grunner til å avvike fra vanlig praksis. Vår Vær Åpen-plakat slår fast at vi alltid vil vurdere merinnsyn ved innsynsbegjæringer, og har foreslått at dette prinsippet bør lovfestes.

Da det kom nye regler om offentlighet i rettspleien i 2001, innførte vi noen ordninger som ga journalister mer innsyn enn de hadde krav på etter loven. Blant annet gjorde vi det til en hovedregel at pressen fikk innsyn i alle typer kjennelser i straffesaker (også fengslingskjennelser) gjennom pressemappe, selv om de var forbudt å gjengi offentlig. Vår erfaring med denne praksisen basert på gjensidig tillit har vært god. Vi ser derfor ingen grunn til å innskrenke det handlingsrommet som dagens regelverk gir til å praktisere denne typen merinnsyn som generell praksis.

Generelle bemerkninger

Utvidelse av retten til innsyn Oslo tingrett er positiv til at reglene om retten til dokumentinnsyn foreslås utvidet. Det er også positivt at forslaget blir sammenlignbare med tvistelovens regler om dokumentinnsyn for allmennheten i sivile saker.

Vi har merket oss at forslaget ikke regulerer innsyn i bl.a. faktisk utdrag etter straffeprosesslov § 262 første ledd bokstav c, forsvarers tilsvare/utvidet tilsvare etter straffeprosessloven § 265 og påtalemyndighetens skriftlig redegjørelse for saken etter straffeprosessloven § 274b. Etter vårt syn bør forslaget også regulere dette.

Det er et viktig mothensyn mot en så vid innsynsrett, om innsynsretten vil vanskeliggjøre sakens opplysning. Dette mothensynet gjør seg særlig sterkt gjeldende for forslagene som gjelder innsynsrett for «enhver» og den utvidede innsynsretten i verserende straffesaker. Det kan for eksempel være at flere vil oppleve usikkerhet og ubehag ved å forklare seg i retten. Det er også fare for at aktørene vil tilpasse mengden informasjon i hjelpedokumenter til at «enhver» vil kunne få innsyn i dem. Påtalemyndigheten kan for eksempel være tilbakeholden med å gi detaljerte oppstillinger over personer, telefoner og basestasjoner i frykt for spredning av informasjonen.

Oslo tingrett mener hensynet til sakens opplysning ikke er tilstrekkelig hensyntatt i forslagene.

Personvern hensyn Retten til innsyn må, som utvalget også poengterer, bl.a. balanseres mot personvern hensyn. I straffesaker er det heller regelen enn unntaket at dokumentene inneholder mer enn mindre personsensitive opplysninger. Oslo tingrett mener at dette hensynet ikke er tillagt tilstrekkelig vekt i avveiningen i flere av lovforslagene. Vi kommer tilbake til det nedenfor.

Meroffentlighet Oslo tingrett praktiserer meroffentlighet i stor utstrekning. Til illustrasjon gis pressen innsyn i så å si alle fengslingskjennelser. Vi støtter forslaget om å lovfeste plikten til å *vurdere* meroffentlighet der regelverket åpner for unntak fra retten til innsyn.

Merarbeid for retten Flere av dokumentene det gis rett til innsyn i, er dokumenter utarbeidet av påtalemyndigheten. Allikevel er det domstolen som er gjort til ansvarlig organ i innsynsspørsmålet. I forarbeidene er forslaget begrunnet i at det skal gi «politi og påtalemyndighet ro om politi- og påtalearbeidet inntil straffesaken er avsluttet». Oslo tingrett frykter at enkelte av forslagene vil påføre den enkelte dommer betydelig merarbeid i forbindelse med en straffesak, særlig i større dokumenttunge saker der det allerede er stort press.

Det er viktig at følger nødvendige ressurser med forslaget og at det ikke forutsettes at arbeidet skal gjøres på kveldstid etter endt rettsdag.

Kontradiksjon Avveiningen som bestemmelsene legger opp til, vil forutsette kontakt og uttalerett med personer som berøres av innsynsforespørselen. For eksempel gjelder et unntak for retten til dokumentinnsyn etter § 29 c annet ledd bokstav d når en mistenkt eller et vitne ber om det «av grunner som retten finner fyllestgjørende». Ved vurdering av «merinnsyn» skal «parter og andre som blir særlig berørt» få anledning til å uttale seg, jf. § 29 h.

Dersom forslagene forutsetter at retten skal gjøre tredjepersoner kjent med innsynsbegjæringen, vil det gi store praktiske utfordringer, særlig når innsyn begjæres i saker med hastepreg (typisk i fengslingsaker eller andre saker på etterforskningsstadiet).

For det første kan det være vanskelig for retten å vite hvilke vitner/berørte som bør gis mulighet til å uttale seg. For det andre vil det ta tid til å innhente deres syn, hvilket står i motsetning aktualiteten innsynet gjerne har for den som begjærer det, primært pressen.

Struktur Lovforslaget inneholder nokså detaljerte og kasuistiske bestemmelser om hva det skal, ikke skal og kan gis innsyn i. I tillegg kommer regler om merinnsyn og saksbehandling. Denne strukturen gjør det nokså vanskelig å få oversikt over reglene – særlig for legfolk.

Oslo tingrett foreslår at reglene i forslaget forenkles. Det kan etter vårt syn gjøres ved å regulere hva allmennheten og pressen har krav på innsyn i, hva det skal nektes innsyn i og for øvrig lovfeste rettens plikt til å vurdere merinnsyn, f.eks. slik:

Allmenheten har rettskrav på:

Dom i en bestemt sak – så langt som det ikke gjelder begrensninger i offentlighet (off. gjengivelse)

Kjennelse i en bestemt sak - så langt som det ikke gjelder begrensninger i offentlighet (off. gjengivelse)

*Tiltalebeslutninger – når hovedforhandling er påbegynt, og saken ikke går for lukkede dører
Slutningen er alltid offentlig. Fornærmedes navn kan sladdes.*

Pressen har rettskrav på:

Dom i en bestemt sak – med unntak av forbud mot utskrift (bare slutning)

Kjennelse i en bestemt sak - så langt som det ikke gjelder begrensninger i offentlighet (off. gjengivelse)

Tiltalebeslutninger – når saken er berammet

Slutningen er alltid offentlig. Fornærmedes navn kan sladdes.

Innsyn skal ikke gis:

Det skal ikke gis innsyn i opplysninger av betydning for rikets sikkerhet eller forholdet til fremmed stat, eller når det er grunn til å frykte at innsynet vil bli benyttet på urettmessig vis.

Merinnsyn:

Retten har plikt til å vurdere merinnsyn. I vurderingen av om det kan gis innsyn, skal retten legge vekt på fare for misbruk, formålet med innsyn, om informasjonen det søkes innsyn i har allmenn interesse, søkerens rolle og om informasjonen er tilgjengelig.

Saksbehandlingsreglene bør også forenkles. Vi mener f.eks. at retten bare har plikt til å høre partene dersom retten beslutter å ikke gi merinnsyn, og den begjæres omgjort/ankes. I andre tilfeller kan partene høres, dersom retten mener det er nødvendig av hensyn til sakens opplysning.

Bemerkninger til den enkelte bestemmelsen

Straffeloven § 29

Oslo tingrett har ingen spesielle merknader til første og andre ledd.

Etter § 29 tredje ledd kan «andre med særlig interesse i en sak» gis tilsvarende rett til innsyn som pressen i verserende straffesak, dvs. blant annet fengslingskjennelser, beslutninger om tvangsmidler, dokumentbevis. I merknaden er det vist til at dette blant annet kan gjelde «advokat som arbeider med saker der innsyn i en bestemt straffesak kan ha opplysningsverdi for å sikre et materielt riktig resultat i en annen sak». Det kan vel imidlertid være grunner til at advokater og siktede i én sak ikke uten videre skal gis innsyn i en annen sak. Retten vil ikke ha oversikt over eventuelle etterforskningsmessige betenkeligheter ved dette.

Straffeloven § 29a

Første ledd – allmennhetens innsynsrett

Bokstav a og b regulerer hva det gis innsyn i og tidspunktet for innsynet. Av pedagogiske grunner bør disse to forholdene reguleres i ulike bestemmelser.

Bokstav a - tiltalebeslutninger

Etter bestemmelsen har allmennheten rett til innsyn i tiltalebeslutninger og likestilte dokumenter «når tiltalte er underrettet...»

Oslo tingrett mener det er uheldig å knytte tidspunktet til når tiltalebeslutningen er underrettet, i hvert fall dersom det legges opp til at det er domstolen som skal behandle innsynsspørsmålet, jf. § 29 g. Domstolen har ingen praktisk mulighet eller ressurser til å undersøke om tiltalebeslutningen er underrettet. Vi er også usikre på om politiet sikrer notoritet om det.

Vi har heller ikke praktisk mulighet til å undersøke om en tiltalebeslutning er forkynt, som kunne vært et alternativt tidspunkt for innsyn. Opplysninger om forkynning av tiltalebeslutninger ligger imidlertid ikke i våre systemer.

Etter bestemmelsen har allmennheten bare krav på innsyn i tiltalebeslutninger og likestilte dokumenter, dersom «det ikke er sannsynlig at saken helt eller delvis går for lukkede dører».

Oslo tingrett mener at det er vanskelig å knytte innsynsretten til om dørene lukkes, fordi det som regel ikke blir avgjort før hovedforhandlingen. Dessuten er det ofte slik at det ikke er nødvendig å lukke dørene fordi det ikke er tilhørere til stede.

Dersom retten skal gi innsyn i tiltalebeslutninger til allmennheten, kan det derfor først skje under hovedforhandling.

Bokstav b - kjennelser

Etter bestemmelsen har allmennheten rett til innsyn i «kjennelser som partene er underrettet om ...».

Oslo tingrett er skeptisk til å knytte tidspunktet for innsyn til når kjennelsen er underrettet. Vi viser til at underretning ikke er et rettslig begrep. Det er derfor uklart når en part anses å være underrettet om kjennelsen. Vi mener innsynet i stedet bør knyttes til forkynning/meddelelse.

Det er uklart for oss hvor langt unntaket om rett til innsyn i kjennelser rekker. Det er f.eks. ikke klart om allmennheten har rett til innsyn i kjennelser, der rettsmøtet har gått for lukkede dører, ref. § 29c tredje ledd om at det ikke skal gis innsyn i «opplysninger» som har blitt behandlet bak lukkede dører.

Videre er det uklart om kjennelser i saker om besøksforbud er unntatt. Vi viser til bestemmelsen i § 29 c første ledd bokstav c, der det er gjort unntak i innsynsretten for *beslutninger* om besøksforbud, det vil si påtalemyndighetens beslutning om besøksforbud. I merknaden til bestemmelsen er det vist til at slike beslutninger gjelder private forhold. Det er imidlertid ikke gjort tilsvarende unntak for rettens *kjennelse* om besøksforbud, selv om de samme hensynene gjør seg gjeldende. Det er i stedet vist til at rettsmøtet kan holdes for lukkede dører og at innsynsretten i utgangspunktet ikke gjelder opplysninger som har vært behandlet bak lukkede dører. Men det er ofte ikke nødvendig å beslutte lukkede dører i disse sakene, fordi det normalt ikke er publikum til stede.

Vi mener bestemmelsen bør forenkles og at allmennhetens ikke gis rett til innsyn i kjennelser så langt det gjelder en offentlighetsbegrensning.

Bokstav c - hjelpedokumenter

Etter bestemmelsen skal allmennheten ha rett til innsyn i hjelpedokumenter.

Vi mener det i enkelte tilfelle kan gå på bekostning av sakens opplysning, ved at aktørene tilpasser informasjonen i hjelpedokumentet til risikoen for spredning av opplysninger i dem. Her bør partene gis en mulighet til å slukke visse typer opplysninger, for eksempel opplysninger av betydning for politiets arbeidsmetoder. Uansett bør bestemmelsen endres til en *kan*-regel.

Andre ledd – pressens innsynsrett

Bokstav a - tiltalebeslutninger

Som nevnt over, har retten ikke praktisk mulighet til å undersøke om tiltalebeslutningen er forkynt. Vi har i praksis to alternative tidspunkt å knytte innsynsretten til: Enten når tiltalebeslutningen er innkommet til retten eller når rettsmøtet er berammet. Vi anbefaler at dagens ordning om at saken skal være berammet før pressen får innsyn, bør videreføres.

Bokstav b - kjennelser

Etter bestemmelsen har pressen innsynsrett i fengslingskjennelser, unntatt der hvor fengslingen er begrunnet med bevisforspillelsesfare.

I likhet med de fleste store domstolene, praktiserer Oslo tingrett merinnsyn for de aller fleste fengslingskjennelser, selv om de har en påskrift om offentlighetsbegrensning. Det betyr at også kjennelser der fengslingen begrunnes med bevisforspillelsesfare legges i pressemappen. Denne ordningen mener vi fungerer godt. Vi anbefaler derfor at den videreføres.

Bokstav c – beslutninger om bruk av tvangsmidler

Etter bokstav c har pressen rett til innsyn i «beslutninger om bruk av tvangsmidler...». I merknaden er det vist til at formålet med innsynsretten er kontroll med politiets maktbruk. Vi er enig i forslaget.

Etter ordlyden omfatter forslaget også beslutninger som er tatt av påtalemyndigheten. Dersom det kun er ment å gjelde beslutninger tatt av retten, bør det fremgå uttrykkelig.

Dersom forslaget skal leses etter sin ordlyd – at innsyn også skal gis i påtalemyndighetens beslutninger, mener vi § 29 g annet ledd bør endres. Etter denne bestemmelsen skal retten behandle innsynskravet. Retten mottar imidlertid ikke beslutninger om f.eks. ransaking som er tatt av påtalemyndigheten. Det er derfor u hensiktsmessig at det er retten som behandler disse kravene. De bør i stedet behandles av påtalemyndigheten.

Det er uansett upraktisk å knytte tidspunktet for innsynsretten til når beslutningen er *underrettet*. Vi viser til det som er sagt over om at retten ikke har kunnskap om når underretning har skjedd. Hvorvidt politiet sikrer notoritet over dette tidspunktet, vet vi ikke.

Bokstav d - oppnevninger

Vi har ingen innvendinger til forslaget om at pressen har rett til innsyn i oppnevninger. Tidspunktet for innsyn bør knyttes til når beslutninger er lastet opp i Aktørportalen til forsvarer/bistandsadvokat eller sendt til den sakkyndige.

Bokstav e – berammingsbrev

Vi har ingen merknader til forslaget.

Bokstav f - bevisoppgaver

Som nevnt over bør ikke innsynsretten knyttes til om det er sannsynlig om saken helt eller delvis blir ført for lukkede dører.

Bokstav g - dokumentbevis

Etter bestemmelsen har pressen rett til innsyn i dokumentbevis som har vært fremlagt under hoved- og ankeforhandlinger.

Oslo tingrett mener denne innsynsretten er for vidtrekkende. Riktignok gjelder det et unntak for dokumenter det er straffbart å besitte (for eksempel overgrepsmateriale), men vi mener at det som hovedregel ikke bør gis innsyn i andre personsensitive dokumenter som for eksempel bilder av fornærmede, journaler, utskrift av kommunikasjonskontroll o.l..

Dernest mener vi at dagens ordning om at påtalemyndigheten vurderer innsyn i dokumenter som er fremlagt i retten, har fungert bra og bør videreføres. Vi har forståelse for at det kan være arbeidskrevende for dem, men vi mener det er mindre arbeidskrevende enn for dommeren i den enkelte sak.

Etter endringen i straffeprosesslov § 262 første ledd bokstav c, som trådte i kraft 1. juli 2022, skal påtalemyndigheten, når det er besluttet å reise tiltale, oversende til retten et utdrag av skriftlige bevis som skal føres (såkalt faktisk utdrag). Når aktor lager det faktiske utdraget, vil det antagelig ikke være så mye merarbeid å samtidig vurdere om pressen kan gis innsyn. Innsynet kan gis når det siste dokumentet er fremlagt i retten. I langvarige og/eller dokumentunge saker kan påtalemyndigheten dele opp utdraget slik at pressen gis innsyn i flere omganger.

Dommeren kjenner ikke dokumentene som legges frem like inngående som aktor. Vi er derfor redd for hvilket merarbeid det blir på dommeren i den enkelte sak. Vi ser for oss meget stor etterspørsel fra pressen, som ikke er praktisk mulig å håndtere manuelt uten tilførsel av betydelige ressurser. Derfor må forutsetningen for forslaget i hvert fall være at det finnes en automatisert elektronisk pressetilgang – alternativt at innsynsspørsmålet kan utstå til etter at dom er avsagt.

Vi er enig med utvalget i at pressen ikke får dokumentbevis før de er fremlagt for retten. Det vil være uheldig dersom pressen får tilgang i forkant av hensyn til prinsippet om bevisumiddelbarhet. Man kan tenke seg at pressen får tilgang tidligere mot et pålegg om referatforbud.

Tredje ledd

Oslo tingrett ~~er~~ mener at «enhver» ikke bør få innsyn i personsensitive opplysninger, men at innsynet i stedet begrenses til pressen og andre med et begrunnet behov. Til andre enn pressen bør personopplysninger som fødselsdato og bostedsadresse som hovedregel tas ut, uavhengig av om innsynet gis på en elektronisk plattform eller ikke.

Straffeloven § 29b

Første ledd - Bokstav a

Oslo tingrett har ingen merknader til forslaget.

Bokstav b - kjennelser

Etter dagens regler har ingen rettskrav på annet enn realitetskjenner. Forslaget om allmennhetens rett til innsyn i alle kjennelser i avsluttede straffesaker innebærer dermed en betydelig utvidelse. Oslo tingrett er enig i at allmennheten bør ha rettskrav på flere kjennelser, men synes forslaget får for langt. Vi mener retten bare bør gjelde så langt det ikke er gitt offentlighetsbegrensning av hensyn til personvernet eller privatlivets fred.

Bokstav c – dommer

Oslo tingrett har ingen merknader til forslaget

Bokstav d - rettsboken

Etter dagens regler har ingen andre enn partene rett til innsyn i rettsboken. Lovforslaget innebærer en betydelig endring, ved at «enhver» skal gis slik rett. Oslo tingrett er skeptisk en slik utvidelse.

Rettsboken fra rettsboken kan beskrives som en møteprotokoll, og inneholder bl.a. opplysninger om varigheten av rettsmøtet, hvem som var til stede og hvilke bevis som er ført. Vi kan vanskelig se at rettsboken gir opplysninger av interesse for allmennheten. Derimot inneholder den personsensitive opplysninger som fødselsdato og bostedsadresse til tiltalte, fornærmede og vitner. Vi mener «enhver» ikke bør få innsyn i slike opplysninger, men at innsynet i stedet begrenses til pressen og andre med et begrunnet behov. Til andre enn pressen bør personopplysninger som fødselsdato og bostedsadresse som hovedregel tas ut, uavhengig av om innsynet gis på en elektronisk plattform eller ikke.

Andre ledd

Etter bestemmelsen har pressen og andre med særlig interesse rett til kontrollert gjennomgang av lyd- og bildeprotokoller fra hoved- og ankeforhandlinger.

Oslo tingrett antar at det vil bli stor etterspørsel fra pressen, særlig i de større sakene. Det vil være meget ressurskrevende for domstolen å administrere dette arbeidet. Forslaget forutsetter tilførsel av teknisk utstyr og personell for å håndtere arbeidet.

Tredje ledd

Oslo tingrett har ingen merknader til bestemmelsen.

Fjerde ledd

Se bemerkningene til § 29 a tredje ledd.

Straffeloven § 29 c

Første ledd

Oslo tingrett slutter seg til forslaget, men mener PUM (personundersøkelse for mindreårige), jf. straffeprosessloven § 161, bør tas inn i bestemmelsen (ev. i § 29 d).

Andre ledd

Oslo tingrett viser til våre generelle bemerkninger om kontradiksjon innledningsvis. Vi mener det i større grad må være opp til retten å vurdere om det er nødvendig at partene og andre berørte uttaler seg. Til illustrasjon vil at det bare unntaksvis være nødvendig med kontradiksjon om innsyn i f.eks. oppnevninger og berammingsbrev. I andre tilfeller, f.eks. innsyn i fremlagte dokumentbevis og hjelpedokumenter, vil det av hensynet til sakens opplysning normalt være nødvendig at aktor, forsvarer og eventuell bistandsadvokat gis anledning til å uttale seg.

Tredje ledd

Etter bestemmelsen skal retten treffe avgjørelse om merinnsyn ved kjennelse. Dette forslaget er Oslo tingrett uenig i. Prinsippet i dagens praksis er at merinnsyn gis ved formløs beslutning. Vi ser ikke grunn til å endre denne praksisen. Hvis det derimot nektes innsyn, bør rettens beslutning begrunnes. Vi kan samtidig ikke se behovet for at begrunnelsen må gis i form av en kjennelse.

Etter bokstav a) skal det (som hovedregel) ikke gis innsyn i «opplysninger som har vært behandlet for lukkede dører». Det er uklart for oss om begrensningen i innsynsretten også gjelder dersom slike opplysninger er inntatt i dom eller kjennelse. Det vil i så fall være en innskrenkning i innsynsretten slik den praktiseres i dag.

Etter bokstav b) skal det (som hovedregel) ikke gis innsyn i «opplysninger som ikke kan gjengis offentlig». Typisk vil det kunne være opplysninger i dom eller kjennelse, som gjør at avgjørelsen får påskriften «Kan ikke gjengis offentlig annet enn i anonymisert form».

I dag har pressen gjennom pressemappen innsyn i alle dommer og de fleste kjennelser, selv om de har en slik offentlighetsbegrensning. Dersom forslaget skal forstås etter sin ordlyd, vil dette være en kraftig innskrenkning av pressens innsyn. Vi antar derfor at forslaget er begrenset til å gjelde allmennhetens, ikke pressens, innsynsrett. Det bør i så fall presiseres.

Oslo tingrett foreslår å opprettholde dagens praksis om at retten kan gi pressen og andre med et saklig behov innsyn selv om saken har gått for lukkede dører eller avgjørelsen har en offentlighetsbegrensning. Avgjørelsen bør kunne treffes ved formløs beslutning.

Bokstav c) har vi ingen bemerkninger til.

Fjerde ledd

Oslo tingrett støtter forslaget om å videreføre regelen i straffeprosessloven § 28 fjerde ledd om at innsyn kan nektes ved fare for misbruk av opplysningene.

Straffeloven § 29 d

Oslo tingrett slutter seg i all hovedsak til forslaget, men bemerker at bokstav h er uklar. Etter bestemmelsen er det unntak for retten til innsyn i «andre opplysninger som er taushetsbelagt i medhold av lov eller av retten i medhold av lov, og der særlig hjemmel for å gjøre unntak av hensyn til allmenne interesser ikke foreligger».

I straffesaker vil i utgangspunktet de fleste opplysninger være taushetsbelagte. Det er derfor vanskelig å forstå hva som omfattes.

Vi mener dessuten at straffeattesten bør nevnes særskilt i bestemmelsen.

Vi viser også til bemerkningene under § 29 g om at rettens behandling av innsynsbegjæringer bør begrenses til opplysninger/dokumenter som retten besitter.

Straffeloven § 29 e

Bestemmelsen regulerer plikten til å *vurdere* meroffentlighet der regelverket åpner for unntak fra retten til innsyn lovfestes. Oslo tingrett støtter forslaget. Etter hva vi forstår er det nokså ulik offentlighetspraksis i domstolene. Noen domstoler, bl.a. Oslo tingrett, vurderer rutinemessig meroffentlighet og praktiserer høy grad av offentlighet, mens andre domstoler sjeldnere gjør det. Ved å lovfeste plikten til å vurdere meroffentlighet, antar vi at offentlighetspraksis i domstolene vil bli likere.

Bestemmelsen angir de sentrale vurderingstemaene og vurderingsmomentene som er utviklet i praksis. Den regulerer derimot ikke plikten til å *gi* merinnsyn dersom avveiningen tilsier det. Det er Oslo tingrett enig i. Avgjørelser om å gi merinnsyn bygger på en bred og konkret skjønnsmessig avveining av interesser. Rettsanvendelsen bør derfor ikke lovfestes.

Straffeloven § 29 f

Første ledd

Vi oppfatter at det er en motsetning mellom første punktum – om at en dom er «offentlig» når det er avsagt – og annet punktum om at den først kan utleveres når partene er underrettet. Tilstanden i dag er at en dom først kan gjøres offentlig når partene er underrettet.

Oslo tingrett foreslår at bestemmelsen kodifiserer regelen om at en rettsavgjørelse er avsagt når den er undertegnet. Den er offentlige når den er lastet opp i Aktørportalen. Det siste forutsetter at også selvprosederende får tilgang til portalen.

Andre ledd, første punktum:

Etter bestemmelsen inntreer retten til innsyn i «verserende straffesak etter hvert som dokumentene mottas av retten».

Bestemmelsen om at innsynsretten inntreer ved mottaket i retten står i motstrid til § 29 a andre ledd bokstav g) om at rett til innsyn i dokumentbevis først inntreer når dokumentene er fremlagt. Det

gjelder f.eks. for det faktiske utdraget som retten mottar allerede ved oversendelse av tiltalebeslutningen, jf. straffeprosessloven § 262 første ledd bokstav c).

Se for øvrig bemerkningene til § 29 a om dokumenter som ikke «mottas» av retten og bemerkningene til § 29 g nedenfor.

Tredje ledd

Som begrunnet over, mener Oslo tingrett at beslutningen om å utsette retten til innsyn, bør kunne utstå til dom er avsagt for å lette arbeidsbelastningen for dommeren.

Straffeloven § 29 g

Første ledd

Oslo tingrett mener det bør være krav om at innsynsbegjæringer fremsettes skriftlig, i hvert fall for andre enn pressen. Det vil lette rettens arbeid, særlig dersom retten må innhente partenes syn. Skriftlighet vil også sikre notoriteten over begjæringen.

Andre ledd

Etter bestemmelsen skal innsynskravet i verserende sak rettes mot den domstolen som har saken til behandling.

Det er uklart hva som menes med «verserende sak». Er f.eks. en sak verserende når det er utstedt, men ikke vedtatt, et forenklet forelegg? Hva med en beslutning om besøksforbud, som (foreløpig) ikke er begjært overprøvd av domstolen?

Som vi allerede har påpekt, mottar ikke retten alle dokumenter som det kan kreves innsyn i. Det gjelder f.eks. beslutninger som er tatt av påtalemyndigheten, herunder forenklet forelegg og beslutning om besøksforbud, samt beslutning om ransaking. Det er svært upraktisk at retten skal behandle innsynskrav i dokumenter som retten ikke har for hånden. Oslo tingrett foreslår at reglene tilpasses til dette.

Tredje ledd

I avsluttet straffesak skal innsynskravet rettes mot politidistriktet der saken har vært behandlet.

I dette ligger at politiet bl.a. skal behandle innsynskrav i dommer og andre rettsavgjørelser. Det er Oslo tingrett uenig i.

Som «eier» av dokumentet, mener vi at innsynskrav i rettens avgjørelser bør behandles av den domstolen som har avsagt avgjørelsen. Avgjørelsene er lagret elektronisk i domstolen, og er dessuten lett tilgjengelig. Det fremstår derfor som naturlig og praktisk å rette henvendelsen til domstolen, slik det gjøres i dag.

Straffeloven § 29 h

Tredje ledd

Vi viser til våre innvendinger om å innføre en generell regel om å gi parter og andre involverte rett til å uttale seg. Som beskrevet, mener vi det i større grad bør være opp til retten å vurdere behovet dette.

Fjerde ledd og sjette ledd

Etter bestemmelsen kan det settes vilkår for bruk av opplysninger, herunder om å begrense retten til offentlig gjengivelse.

Bestemmelsen viderefører dagens ordning, hvilket Oslo tingrett enig i.

Vi føyer til at etter dagens praksis settes det en påskrift på rettsavgjørelsen idet avgjørelsen avsies. Påskriften angir avgjørelsens offentlighet, f.eks. «ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse» eller «kan bare gjengis offentlig i anonymisert form».

Pressen får tilgang gjennom pressemappen. Dersom avgjørelsen ikke ligger der, må pressen be om innsyn. En beslutning om å gi innsyn tas normalt formløst og uten at partene høres. Denne praksisen mener vi fungerer godt, og ønsker ingen endringer i den.

Dersom pressen ikke har innsyn i rettens avgjørelse, kan pressen be om innsyn. I slike tilfeller ber vi aktor og forsvarer om å uttale seg om innsynsspørsmålet før retten tar stilling til begjæringen. Avgjørelsen tas ved *beslutning*. Også denne praksisen mener vi bør videreføres. Vi kan ikke se at det er nødvendig at en avgjørelse om å gi eller nekte innsyn må begrunnes i kjennelse.

Straffeloven § 29 i

Første ledd

Etter bestemmelsen kan avslag på innsyn etter § 29 a, § 29 b og § 29 c påklages.

Oslo tingrett er enig i at klageadgangen bør kodifiseres.

Vi mener imidlertid at ordlyden er uheldig fordi det er lagt opp til at det er retten som tar beslutning om innsyn etter bokstav § 29 a og § 29c i «verserende straffesak». I slike tilfeller vil overprøving skje ved anke. Ordlyden bør tilpasses slik at beslutninger som tas av påtalemyndigheten, kan påklages. Beslutninger som tas av retten, kan ankes.

Andre til fjerde ledd

Etter bestemmelsen er det bare avslag på innsyn som er gjenstand for overprøving. Parter og andre som blir særlig berørt av innsyn skal få anledning til å uttale seg i klagesaken.

Oslo tingrett mener det bør være overprøvingsadgang uavhengig av hva avgjørelsen går ut på, i hvert fall i tilfeller der retten treffer avgjørelse om merinnsyn. Særlig i disse tilfellene kan det være gode grunner til at spørsmålet er gjenstand for overprøving.

Oslo tingrett mener dessuten at partene i saken bør ha klage/ankeadgang, fordi spørsmålet berører dem. I de fleste tilfeller vil interessen til andre enn partene bli ivaretatt gjennom partenes uttalelser. Vi mener derfor at det som regel ikke vil være nødvendig å gi andre enn partene rett til å kreve overprøving. En unntaksregel bør imidlertid vurderes.

Vi antar for øvrig at det er en inkurie at fjerde ledd ikke nevner parter og andre særlig berørtes *ankeadgang*.

Domstolloven § 129 tredje ledd

Etter forslaget kan retten treffe beslutning om å forby referat i sanntid.

Oslo tingrett er enig i forslaget. Vi ser at det kan være behov for å nekte sanntidsreferat i andre tilfeller enn i domstolloven § 129 andre ledd, f.eks. av hensyn til privatlivets fred. Vi mener imidlertid at adgang til å nekte sanntidsreferat bør knyttes til bestemmelsen i andre ledd med tilføyelse om hensynet til privatlivets fred og ev. andre lignende hensyn.

Tidsbegrensningen i forbudet bør reguleres på samme måte som i dagens fjerde ledd.

Domstolloven § 131

Bestemmelsen regulerer lyd- og bildeopptak.

Oslo tingrett er positive til at forslaget sidestiller sivile saker og straffesaker mht. reglene om adgangen til lyd- og bildeopptak (som også omfatter fotografering).

Vi er enige i hovedregelen om forbud mot bildeopptak. Vi mener dette også bør gjelde lydopptak, også til privat bruk. Retten bør kunne gi tillatelse til slike opptak uten krav om særlige grunner. Terskelen for å gi pressen tillatelse til privat lydopptak bør være lav. Regelen bør være den samme for alle typer rettsmøter.

Vi er enige om forslaget om at partene skal høres før beslutningen tas. Beslutningen bør kunne ankes.

Vi gjør oppmerksom på at ordlyden tredje ledd, andre punktum (særlige grunner) i skiller seg fra forskriften § 10 som angir vilkårene for å gi tillatelse til opptak.

Domstolloven § 198

Oslo tingrett har ingen bemerkninger til forslaget.

Oslo tingrett ønsker en tydelig hjemmel for at retten kan bortvise fra rettsmøtet den som tar opptak i strid med forslaget i § 131. Offentlighetsforskriften

Offentlighetsforskriften §§ 1, 2 og 3

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av dagens bestemmelser. Oslo tingrett har ingen merknader til disse, men foreslår at tittelen på § 2 bør endres til «*Opplysningsplikt for rettsmøter*».

Offentlighetsforskriften § 4

Oslo tingrett har ingen merknader til bestemmelsen, ut over at begrepet «tiltalte» bør endres til «siktete» når det henvises til rettsmøter etter straffeprosessloven § 248.

Offentlighetsforskriften § 5

Denne bestemmelsen regulerer allmennhetens adgang til de samme opplysningene som pressen får gjennom berammingslisten på lukket presseside. Utvalget foreslår at listen skal ligge tilgjengelig for allmennheten «på rettens kontor» for en uke fram i tid. Mens pressen har tilgang på en elektronisk liste, ligger det altså er krav om personlig oppmøte for andre. Oslo tingrett har forståelse for at man på denne måten ønsker å begrense den elektroniske spredningen av personopplysninger. Det bør likevel legges opp til en noe mer fleksibel praksis, for eksempel der personlig oppmøte er praktisk vanskelig. Vår erfaring er at publikum i svært liten grad etterspør slike berammingslister. Vi ser heller ingen grunn til å begrense tidsrammen til én uke. Vi foreslår derfor en alternativ tekst:

En ajourført liste over dagens saker skal være tilgjengelig for publikum og besøkende i domstolen, for eksempel ved oppslag eller elektroniske tavler. Lister over andre berammede saker kan utleveres ved henvendelse til domstolen.

Offentlighetsforskriften § 6

Bestemmelsen regulerer bruken av digitale berammingslister for allmennheten. Det er bl.a forslag om at «Navn på parter, mistenkte og fornærmede skal ikke legges ut på åpne nettsider.»

Vi har forståelse for at personvern hensyn tilsier at navn på parter, siktede/tiltalte og fornærmede ikke bør fremgå på den digitale berammingslistene. Samtidig vil vi påpeke at vi ikke har fått klager eller andre henvendelser på dagens praksis.

Oslo tingrett mener personvern hensyn derimot ikke begrunner å fjerne navn på firmaer, organisasjoner, offentlige etater ol. fra berammingslisten. Dette har klar allmenn interesse og bør fortsatt ligge åpent for alle, ikke kun for pressen.

Offentlighetsforskriften § 7

Oslo tingrett har ingen merknader til forslaget.

Offentlighetsforskriften § 8

Bestemmelsen regulerer krav om søknad.

Oslo tingrett foreslår at det stilles krav om at søknaden sendes retten i god tid før rettsmøtet begynner, slik at retten gis tilstrekkelig tid til å høre partene, jf. § 9.

Offentlighetsforskriften § 9

Forslaget viderefører langt på vei fotoforskriften § 2.

Oslo tingrett mener det er grunn til å endre bestemmelsen om at «andre som deltar i saken» *skal* ha anledning til å uttale seg før det gis tillatelse. Vi foreslår at bestemmelsen endres til en *bør*-regel, fordi det ikke alltid vil være nødvendig med slik kontradiksjon.

Offentlighetsforskriften § 10

Bestemmelsen regulerer vilkår for gjennomføring av opptak.

Vi gjør oppmerksom på at teksten i § 10 er ikke i samsvar med forslaget til ny § 131 i domstolloven hva angår vilkår for tillatelse og krav om særlige grunner. Vi viser til våre kommentarer til § 131.

Ellers har vi ingen merknader til forslaget.

Offentlighetsforskriften §§ 11 og 12

Oslo tingrett har ingen merknader til forslaget.

Offentlighetsforskriften § 13

Bestemmelsen regulerer selvbetjent innsyn for allmennheten

Oslo tingrett foreslår følgende endring i første setning (i kursiv): Domstolsadministrasjonen kan gjøre *avgjørelser og dokumenter som allmennheten har innsynsrett i*, offentlig tilgjengelig på en elektronisk plattform.

Offentlighetsforskriften §14

Bestemmelsen regulerer selvbetjent innsyn for pressen.

Oslo tingrett slutter seg til forslaget om at også siktelsener i tilståelsessaker sidestilles med tiltaler.

Det er uklart for oss om forslaget innebærer at dommer og kjennelser med offentlighetsbegrensninger kan legges i elektronisk pressemappe. Oslo tingrett mener dagens tosporete system med en manuell pressemappe for avgjørelser med begrensninger og en elektronisk for avgjørelser uten begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse bør avskaffes. Avgjørelsene bør legges i samme elektroniske pressemappe, og slik at følgende avgjørelser skal i pressemappe:

- dommer - med unntak av de som har påskriften forbud mot utskrift (bare slutning i pressemappe)
- kjennelser - så langt som det ikke gjelder begrensninger i offentlighet (off. gjengivelse).
- alle andre kjennelser som det gis merinnsyn i

På denne måten viderefører vi dagens praksis med å gi innsyn i avgjørelser med offentlighetsbegrensninger, men gjør tilgangen elektronisk i stedet for å kreve fysisk oppmøte eller bruke oversendelse per epost.

Offentlighetsforskriften § 15

Bestemmelsen regulerer innsyn etter individuelt vedtak

Bestemmelsen gir sterke føringer om at domstolen må anonymisere avgjørelser før de kan sendes på epost til mottaker. Dersom dette krever et manuelt anonymiseringsarbeid, vil det være meget ressurskrevende for domstolene og er derfor avhengig av ressurstilførsel. Dagens ordning med kryptert epostforsendelse (sikker filoverføring) fungerer etter vår mening tilfredsstillende i de fleste tilfeller og gjør behovet for anonymisering mindre.

Øvrige bestemmelser

Oslo tingrett har ingen øvrige merknader til §§ 16 ff..